

vīcēsimus -a -um
= xx (20.)

cūnae

parvulus -a -um = parvus
fārī = loquī
īnfāns -antis *m/f*
cūnae -ārum *f/pl*

somnus -ī *m*

necessārius -a -um
< necesse
carēre + *abl*: cibō *c.*
= sine cibō esse
postulāre = poscere
vāgire = 'vā' facere,
plōrāre (ut īfāns)

lac lactis *n*

alere (infantem) = cibum
dare (infanti)
sī-ve = vel sī

mulier -eris *f* = fēmina

aliēnus -a -um = nōn
suus, alterius
nūtrīx -īcis *f*

nōlunt (< ne-volunt)
= nōn volunt

PARENTES

Puerī parvulī quī nōndum fārī possunt īfantēs dicuntur. Parvulus īfāns in cūnīs cubāre solet. Cūnae sunt lectulus īfantis. Īfāns multās hōrās dormit nōn sōlum nocte, sed etiam diē; nam longus somnus īfantū tam necessārius est quam cibus. Īfāns neque somnō neque 5 cibō carēre potest. Quōmodo īfāns, quī fārī nōn potest, cibum postulat? Īfāns quī cibō caret magnā vōce vāgit. Ita parvulus īfāns cibum postulat. Tum māter accurrit atque īfantem ad pectus suum appōnit. Īfāns lac mātris bibit. Parvulus īfāns, cui dentēs nūllī sunt, nōn 10 pāne, sed lacte vīvit.

Sī māter īfantem suum ipsa alere nōn potest sīve nōn vult, īfāns ab aliā muliere alitur, quae eī in locō mātris est. Mulier quae aliēnum īfantem alit nūtrīx vocātur. Multī īfantēs Rōmānī nōn ā mātribus suīs, 15 sed ā nūtrīcibus aluntur. Multae mātrēs īfantēs suōs ipsae alere nōlunt.

Ante quīnque annōs Iūlia parvula īfāns erat. Tunc
 īfantem in cūnīs habēbat Aemilia. Nunc ea parvulō
 20 īfante caret: cūnae vacuae sunt.

Sed post paucōs mēnsēs novus īfāns in cūnīs erit.
 Aemilia rūrsus parvulum īfantem habēbit neque cūnae
 vacuae erunt. Tum Iūlius et Aemilia quattuor liberōs
 habēbunt. Aemilia laeta cūnās movēbit et parvā vōce
 25 cantābit: "Lalla". Pater īfantem suum in manibus por-
 tābit eumque nōn minus amābit quam māter. Pater et
 māter īfantem suum aequē amābunt.

Annō post pater et māter ab īfante suō appellābun-
 tur. Aemilia autem 'mamma' appellābitur, nōn 'māter',
 30 neque Iūlius 'pater', sed 'tata' appellābitur; neque enim
 īfāns ipsa nōmina 'patris' et 'mātris' dīcere poterit.
 īfāns igitur parentibus suīs dīcet: "Mamma! Tata!"
 Neque sōlum prīma verba, sed etiam prīmōs gradūs
 faciet īfāns. Initiō pater eum sustinēbit ac manū dūcet,
 35 mox vērō īfāns sōlus ambulāre incipiet neque ā paren-
 tibus sustinēbitur neque manū dūcētur. īfāns ambu-
 lāns ā parentibus laetīs laudābitur. Simul īfāns plūra
 verba discet et mox rēctē loquī sciet.

Utra īfantem Aemiliae alet, māterne an nūtrīx? ī-
 40 fāns ā mātre alētur. Aemilia ipsa īfantem vägientem ad
 pectus suum appōnet. īfāns lac mātris bibet, nōn nū-
 trīcis. Tum māter īfantem in cūnās impōnet. Vesperi
 duae ancillae cūnās in cubiculum parentum portābunt
 atque ante lectum eōrum ponent. Sī īfāns bene dor-

pot-erit

gradus -üs m

mox = brevī tempore
post

prīmī gradūs īfantis

vesperi (adv) ↔ māne

col-loquī (< cum + lo-quī) = inter sē loquī

futūrus -a -um: (tempus)
futūrum ↔ praeteritum
sermō -ōnis m = id quod dīcitur, verba

(ego) volō, (tū) vīs,
(is) vult
nōlō (< ne-volō) = nōn
volō

filiola -ae f = parva
filia

profectō = certē

nēmō, acc nēminem
magis ↔ minus

rārō (adv) ↔ saepe
velle: volō volumus
vīs vultis
vult volunt
adversus prp + acc
manēre (= nōn abīre)

→ ||
ad ḍōstium
ad ḍōstium versus =
adversus ḍōstium
nōlī abīre! = manē!

pergere (= nōn dēsinere)
colloquium -i n < colloquī

miet nec vāgiet, parentēs quoque bene dormient neque 45
ab īfante vāgiente ē somnō excitābuntur. —

Iūlius adhūc in peristylō cum uxōre colloquitur. Aemilia fessa in sellā cōnsīdit. Marītus et uxor iam nōn dē tempore praeteritō colloquuntur, sed dē tempore futūrō. Sermō eōrum est dē rēbus futūris. 50

Iūlius, qui iam intellegit Aemiliam novum īfantem exspectāre, “Ō Aemilia!” inquit, “Mox parvulum filium habēbimus.”

Aemilia: “Filiū? Iam duōs filiōs habēmus. Ego alteram filiam habēre volō, plūrēs quam duōs filiōs nōlō! 55 Cūr tū filium habēre vīs, Iūli? Nōnne laetus eris, sī filiolam habēbis? Num parvulam filiam minus amābis quam filium?”

Iūlius: “Profectō laetus erō, sī alteram filiam habēbō. Nēminem magis amābō quam parvulam filiam.” 60

Aemilia: “Iam filiōs tuōs magis amās quam tuam Iūliam filiolam: Mārcum et Quīntum saepe laudās, sed Iūliam rārō laudās, quamquam proba est puella. Vōs virī filiōs modo habēre vultis, filiās nōn amātis!” Aemilia surgit atque gradum adversus ḍōstium facit. 65

Iūlius: “Manē hīc apud mē, Aemilia!”

Aemilia alterum gradum ad ḍōstium versus facit, tum incerta cōsistit.

Iūlius: “Nōlī abīre! Tēcum colloquī volō.”

Aemilia nōn abit, sed apud marītum manet. Coniu- 70 gēs colloquī pergunt. Ecce colloquium eōrum:

- Iūlius: "Nōs virī nōn filiōs tantum, sed etiam filiās habēre volumus, nec filiās minus amāmus quam filiōs. Certē mulierēs rārius ā liberīs suīs discēdunt..."
- 75 Aemilia: "Multae mātrēs īfantēs suōs apud nūtrīcēs relinquunt, ego vērō manēbō apud īfantem meum: numquam ab eō discēdam! Sī aeger erit, ipsa eum cū-rābō tōtamque noctem apud eum vigilābō; nēmō īfantem aegrū tam bene cūrāre potest quam māter ipsa."
- 80 Iūlius: "Nōnne ab īfante sānō discēdēs?"
- Aemilia: "Minimē! Bona māter semper apud īfantem suum manēre dēbet. Sīve īfāns valet sīve aegrōtat, māter ipsa eum cūrāre et alere dēbet — hoc est mātris officium!"
- 85 Iūlius: "Tūne ipsa īfantem tuum lacte tuō alēs?"
- Aemilia: "Profectō īfantem meum ipsa alam. Ego faciam officium meum! Neque sōlum diē, sed etiam nocte apud īfantem erō: semper cum eō dormiam."
- 90 Iūlius: "Quid? Nōs et īfāns in eōdem cubiculō dormīmus? Vix ūnam hōram dormīre poterimus, sī īfāns vāgiet. Sī tū et īfāns tuus in cubiculō nostrō dormiētis, ego profectō in aliō cubiculō dormiam, ubi ab īfante vāgiente nōn excitābor!"
- 95 Aemilia: "Ō Iūli! Ita loquitur homō quī officium suum nescit!"
- Iūlius: "Meum officium est pecūniām facere ac magnam familiālē alere, nōn cum īfante vāgiente cubāre! Somnus virō industriō necessārius est!"
- rārō *adv, comp* rārius,
sup rārissimē
- minimē = certē nōn
(discēdam)
sī-ve ... sī-ve = sī ...
vel sī
dēbēre
- officium -ī *n:* mātris
officium est = māter
dēbet
- pot-erimus

pergere : loquī pergere
plūra : plūra verba

ūnā cum = simul cum
occurrere + dat:

Syra Aemiliae in ūstiō occurrit

silēre = tacēre

silentium -i n (< silēns)
↔ sermō

ad-vehere

domum = ad domum
suam
re-vertī = red-ire

Aemilia ūrāta “Nōlī pergere!” inquit, “Plūra ā tē audire nōlō!” atque iterum ad ūstium versus ūre incipit. 100

“Manē, Aemilia!” inquit Iūlius, “Nōlī ita mē relinqueret!” sed illa adversus ūstium ūre pergit.

Tum vērō Syra, quae eō ipsō tempore peristylum intrat ūnā cum Iūliā, dominae in ūstiō occurrit. III

Aemilia ante Syram et Iūliam cōsistēns “Quid vultis?” inquit, “Cūr nōn manētis in hortō?” 105

Syra: “Quia mox imbre habēbimus: ecce caelum nūbibus ātrīs operītur. Sī in hortō manēbimus, ūmidae erimus. Vōs quoque ūmidī eritis, dominī, sī hīc in peristylō manēbitis.” 110

Iūlius caelum spectāns “Rēctē dīcis” inquit, “Illae nūbēs imbre afferent. Venīte mēcum in ātrium! Mox sōl rūrsus lūcēbit.”

Iūlius ātrium intrat; Aemilia eum sequitur ūnā cum Iūliā et Syrā. In ātriō Iūlius et Aemilia silentēs imbre in impluvium cadentem aspiciunt. Iūlia silentium parentum animadvertisit, et “Quid silētis?” inquit, “Estisne trīstēs? Ego vōs cōnsolābor!” 115

Aemilia: “Cōgitāmus dē... miserīs nautīs, quōrum officium est nāvigāre, sīve mare tranquillum sīve turbidum est. Multī nautae nunc in mare merguntur, dum rēs necessāriās ex terrīs alienīs in Italiam advehere cōnantur. Ō, miserōs nautās, qui numquam domum revertentur! Ō, miserōs liberōs nautārum, qui post hanc tempestātem patrēs suōs nōn vidēbunt!” 120
125

Iūlia: "Ego laetor quod pater meus nauta nōn est et domī apud nōs manēre potest."

Iūlius, quī crās Rōmam ībit, "Nōn semper" inquit "mihi licet apud vōs manēre, Iūlia. Necesse est mihi 130 crās rūrsus ā vōbīs discēdere, nec vērō in terrās alienās ībō, ut nauta."

Iūlia: "Quō ībis, tata? Quandō revertēris? Ego et mamma tē sequēmur!"

Iūlius: "Quārē mē sequēminī? Rōmam proficīscar, 135 unde tertīō quōque diē revertar, sī poterō."

Iūlia: "Nōlī ā nōbīs discēdere! Vel sī necesse erit domō abīre, nōn modo tertīō quōque diē, sed cotīdiē ad nōs revertī dēbēs. Hoc postulō ā tē! Nōlō tē carēre, tata. Cotīdiē tibi occurram."

140 Iūlius: "Audīsne, Aemilia? Iūlia dīcit 'sē patre suō carēre nōlle', ergō mē nōn minus dīligit quam tē. Atque ego profectō filiam meam aequē dīligō ac filiōs. Nec alteram filiam minus dīligam."

Iūlia: "Quam 'alteram filiam' dīcis? Mihi soror nōn 145 est."

Iūliō silente, Aemilia "Nōnne gaudēbis, Iūliola" inquit, "sī parvulam sorōrem habēbis?"

Iūlia: "Sorōrem habēre nōlō! Nam sī sorōrem habēbō, ea sōla ā vōbīs amābitur, ego nōn amābor!"

150 Aemilia: "Certē tū nōn minus ā nōbīs amāberis: tū et parvula soror aequē amābimini."

Iūlia: "Sī aequē amābimur, laeta erō. Sed multō ma-

domī = in domō suā

crās = diē post hunc diem

vōs, abl vōbīs: ā vōbīs

ire: ībō ībimus
ībis ībitis
ībit ībunt

pot-erō

nōs, abl nōbīs: ā nōbīs

domō = ā domō suā

nōlle inf (< ne- + velle)
= nōn velle
diligere = amāre (ut parentēs liberōs suōs)
aequē (ac) = nec magis
nec minus (quam)

Iūliō silente = dum

Iūlius silet

Iūliola = parva Iūlia

filiolus -i m = *parvus*
filius

nōlumus (< *ne-volumus*)
= *nōn volumus*

decēre = *dignus esse*;
eam decet = *eā dignus*
est, eī convenit
nōl! (*sg*)   *nōlite!* (*pl*)

futūrum (*fut*)

[1] <i>computā</i>   b   ō <i>computā</i>   b   is <i>computā</i>   b   it <i>computā</i>   b   imus <i>computā</i>   b   itis <i>computā</i>   b   unt
[2] <i>pārē</i>   b   ō <i>pārē</i>   b   is <i>pārē</i>   b   it <i>pārē</i>   b   imus <i>pārē</i>   b   itis <i>pārē</i>   b   unt
[3] <i>scrīb</i>   a   m <i>scrīb</i>   ē   s <i>scrīb</i>   ē   t <i>scrīb</i>   ē   mus <i>scrīb</i>   ē   tis <i>scrīb</i>   ē   nt

gis laetābor, sī frātrem habēbō, mamma! Nōnne tū quoque laetāberis, tata, sī filiolum habēbis?”

Iūlius silet. Aemilia vērō, antequam Iūlia silentium patris animadvertis, “Nōlī dicere ‘tatam’ et ‘mammam’, Iūliola!” inquit, “Ea nōmina ā tē audire nōlumus. Ita loquuntur parvulī īfantēs, nec sermō īfantum tē decet. ‘Patrem’ et ‘mātrem’ dicere oportet.”

Iūlia: “Sī īfāns nōn sum, nōlite mē ‘Iūliolam’ vocāre! Id nōmen mē nōn decet. Mihi nōmen est ‘Iūlia’.”

Aemilia: “Rēctē dīcis, Iūlia. Tū igitur ā nōbīs ‘Iūlia’ vocāberis, et nōs ā tē ‘pater’ et ‘māter’ vocābimur.”

Iūlia: “Ita semper ā mē vocābimini, tata et mamma!”

GRAMMATICA LATINA

165

Verbī tempora

Tempus futūrum

Tempus praesēns: Diēs est. Sōl lūcet. Omnēs vigilant. Nēmō dormit. Avēs canunt.

Tempus futūrum: Mox nox erit. Sōl nōn lūcēbit, sed stellae lūcēbunt. Omnēs dormient. Nēmō vigilābit. Nulla avis canet.

Futūrum (pers. III): singulāris -bit -et, plūralis -bunt -ent.

[A] Āctūvum.

Exempla: [1] computā|re: computā|bit; [2] pārē|re: pārē|bit; [3] scrīb|ere: scrīb|et; [4] dormī|re: dormī|et.

175

Malus discipulus: “Ab hōc diē bonus discipulus erō, magister: numquam in lūdō dormiam, semper tibi pārēbō, bene computābō et pulchrē scrībam!” Magister: “Quid? Tūne bonus discipulus eris? Id fierī nōn potest! Crās rūrsus in lūdō dormiēs, male computābis, foedē scrībes, nec mihi pārēbis!” Crās discipulus tam malus erit quam hodiē est: in lūdō dormiet, male computābit, foedē scrībet, nec magistrō pārēbit.

180

Malī discipulī: "Ab hōc diē bonī discipulī erimus, magister: numquam in lūdō dormiēmus, semper tibi pārēbimus, bene 185 computābimus et pulchrē scribēmus!" Magister: "Quid? Vōs-ne bonī discipulī eritis? Id fierī nōn potest! Crās rūrsus in lūdō dormiētis, male computābitis, foedē scribētis, nec mihi pārēbitis!" Crās discipulī tam improbī erunt quam hodiē sunt: in lūdō dormient, male computābunt, foedē scribent, nec ma- 190 gistrō pārēbunt.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
<i>Persōna prima</i>	-bō	-bimus	-am	-ēmus
<i>Persōna secunda</i>	-bis	-bitis	-ēs	-ētis
<i>Persōna tertia</i>	-bit	-bunt	-et	-ent

195 [B] Passīvum.

Filius: "Ab hōc diē bonus discipulus erō. Ergō ā magistrō laudābor, nōn reprehendar." Pater: "Tū nōn laudāberis, sed reprehendēris ā magistrō!" Crās discipulus rūrsus ā magistrō reprehendētur, nōn laudābitur.

200 Filii: "Ab hōc diē bonī discipulī erimus. Ergō ā magistrō laudābimur, nōn reprehendēmur." Pater: "Vōs nōn laudābimini, sed reprehendēminī ā magistrō!" Crās discipulī rūrsus ā magistrō reprehendentur, nōn laudābuntur.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
<i>Persōna prima</i>	-bor	-bimur	-ar	-ēmur
<i>Persōna secunda</i>	-beris	-bimini	-ēris	-ēminī
<i>Persōna tertia</i>	-bitur	-buntur	-ētur	-entur

205

PENSVM A

Mox novus īfāns in cūnīs Aemiliae er-. Aemilia rūrsus īfantem hab-. Tum quattuor liberī in familiā er-. Iūlius et Aemilia quattuor liberōs hab-. Aemilia īfantem suum am-. Iūlius et Aemilia īfantem suum aequē am-. Annō post īfāns prīma verba disc- et prīmōs gradūs faci-. īfāns ambulāns ā parentibus laud-.

Aemilia: "Ego īfantem meum bene cūr-: semper apud eum man-, numquam ab eō discēd-." Iūlius: "Certē bona

[4]	dormi a m	dormi ē s	dormi e t
	dormi ē mus	dormi ē tis	dormi e nt
	esse erō erimus	eris eritis	erit erunt

[1,2]	-b ō	-b imūs
	-b is	-b itis
	-b it	-b unt
[3,4]	-a m	-ē mus
	-ē s	-ē tis
	-e t	-e nt

laudā b or	
laudā b eris	
laudā b itur	
laudā b imūr	
laudā b imini	
laudā b untur	
reprehend a r	
reprehend ē ris	
reprehend ē tur	
reprehend ē mur	
reprehend ē minī	
reprehend ē ntur	

[1,2]	-b or	-b imūr
	-b eris	-b imini
	-b itur	-b untur
[3,4]	-a r	-ē mur
	-ē ris	-ē minī
	-ē tur	-ē ntur

Vocabula nova:
 īnfāns
 cūnae
 somnus
 lac
 mulier
 nūtrīx
 gradus
 sermō
 filiola
 filiolus
 colloquium
 officium
 silentium
 parvulus
 necessārius
 aliēnus
 futūrus
 ūmidus
 fari
 carēre
 postulāre
 vāgire
 alere
 colloqui
 volō
 vis
 volumus
 vultis
 manēre
 pergere
 cūrare
 dēbēre
 occurrere
 silēre
 advehere
 revertī
 diligere
 decēre
 nōlle
 domō
 mox
 magis
 rārō
 crās
 adversus
 ad... versus
 nōli nōlite
 sive... sive
 profectō
 minimē
 ūnā cum

māter er-, Aemilia: īfantem tuum ipsa cūr- nec eum apud nūtrīcem relinqu-." Aemilia: "Etiam nocte apud īfantem er-, semper cum eō dorm-. Nōs et īnfāns in eōdem cubiculō dorm-." Iūlius: "Nōn dormiēmus, sed vigil! Nam certē ab īfante vāgiente excit!" Aemilia: "Ego excit-, tū bene dormi- nec excit-!"

PENSVM B

Parvulus puer quī in — iacet — appellātur. īnfāns quī cibō — magnā vōce —. Nōn pānis, sed — cibus īfantium est. Nūtrīx est — [= fēmina] quae nōn suum, sed — īfantem —. Multae mātrēs īfantēs suōs ipsae alere —.

Maritus et uxor iam nōn dē tempore praeteritō —, sed dē tempore —. Aemilia: "Cūr tū filium habēre —, Iūli? Ego alteram filiam habēre —, plūrēs quam duōs filiōs — [= nōn volō]. Vōs viri filiōs tantum —! Filiōs — diligitis quam fīliās!" Iūlius — [= tacet]. Aemilia īrāta — adversus ostium facit, sed Iūlius "— hīc apud mē!" inquit, "— discēdere!" Aemilia manet ac loquī: "Bona māter apud īfantem suum manēre —, hoc mātris — est. Nēmō enim īfantem melius — potest quam māter ipsa."

PENSVM C

Ubi parvulus īnfāns cubat?
 Quid facit īnfāns quī cibō caret?
 Quid est cibus īfantium parvulōrum?
 Num omnēs īfantēs ā mātribus suīs aluntur?
 Quae sunt prīma verba īfantis?
 Quandō Aemilia novum īfantem habēbit?
 Cūr Aemilia ā marītō suō discēdere vult?
 Cūr Iūlius in aliō cubiculō dormire vult?
 Quid Aemilia officium mātris esse dīcit?
 Cūr Syra et Iūlia in hortō nōn manent?
 Cūr Iūlia sorōrem habēre nōn vult?